

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น ภูมิหลังของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก และการเปลี่ยนแปลงของประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก ดังนี้

1.1 ภูมิหลังของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่

หมู่บ้านบางกระดี่ เป็นหมู่บ้านของชาวมอญขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ตั้งอยู่สองฝั่งคลองสนามชัย จัดแบ่งตามพื้นที่การปกครองเป็นหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 9 แขวงสามคนา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร หมู่บ้านบางกระดี่มีสมาชิกประมาณ 5,000 คน จำนวนประมาณ 600 หลังคาเรือน ซึ่งชาวมอญได้อพยพเข้ามาอยู่ในบางกระดี่ จนตั้งเป็นหลักแหล่งมาจนถึงปัจจุบัน บางกระดี่เป็นชุมชนมอญที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของมอญไว้ได้ดีจนถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ้านเรือนหรือการดำเนินชีวิต มาจนถึงทุกวันนี้

1.2 ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประเพณีและความเชื่อของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ มี 3 ประเภทคือ ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครุฑ ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร และประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก

1.2.1 ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครุฑ

ประเพณีเกี่ยวกับการตั้งครุฑ ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะจารีตประเพณี ถึงแม้จะเป็นประเพณีที่ไม่เด่นชัด บางหัวข้อเป็นข้อห้าม แต่ประเพณีย่อย ๆ เหล่านี้ก็สะท้อนวิถีชีวิตของชาวมอญได้อย่างดี ซึ่งประเพณีเกี่ยวกับการตั้งครุฑ จะมีทั้งในส่วนที่เป็นประเพณีที่หญิงมีครุฑพึงปฏิบัติ ได้แก่ การวางมะพร้าวไว้บนหัวนอน โดยจะมีการวางตั้งแต่เมื่อทราบว่าตนเองตั้งครุฑ การกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและแจ้งให้

ทราบถึงข่าวดี การทำบุญของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อให้จิตใจสบาย การทำพิธีเสกบาล การเตรียมหม้อขมิ้นไว้ใช้ในระหว่างการคลอดบุตร การดูแลรักษาครรภ์ โดยการปฏิบัติตนให้สำรวม ทานยาบำรุงครรภ์ และการปฏิบัติตามข้อห้ามของหญิงตั้งครรภ์ เช่นการห้ามนั่งบนหัวบันไดบ้าน ห้ามนั่งพิงเสาบ้าน เป็นต้น ส่วนประเพณีที่สามีของหญิงตั้งครรภ์พึงปฏิบัติ ได้แก่ การจัดเตรียมพื้นสำหรับอยู่ไฟ การทำเตียงอยู่ไฟ ให้ภรรยาอยู่ไฟหลังการคลอดบุตร และการปฏิบัติตามข้อห้ามที่สามีต้องงดเว้นเมื่อภรรยาตั้งครรภ์ เช่นการงดเว้นการไปยกศพ หรือหามศพ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีมี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติ และความเชื่อที่เป็นข้อห้าม ในส่วนของความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติที่ให้หญิงตั้งครรภ์ปฏิบัติตาม คือ ความเชื่อในการห้ามหญิงตั้งครรภ์มองคนตาเหล่ เพราะเชื่อว่าจะทำให้เด็กที่คลอดมาตาเหล่ได้ ความเชื่อในการนำดอกบัวในงานบวชมาต้มดื่ม เพราะเชื่อจะเป็นสิริมงคลแก่มารดาและทารก และความเชื่อในการดื่มน้ำมะพร้าวอ่อนในระหว่างตั้งครรภ์ เพราะเชื่อว่าจะเด็กที่คลอดมาจะมีพรหมดี

ความเชื่อที่เป็นข้อห้าม คือ การห้ามหญิงตั้งครรภ์ที่ไม่ใช่ลูกสาวนอนบนเรือน เพราะเป็นการผิดผีบ้านผีเรือนของชาวมอญ ข้อห้ามในการรับประทานอาหารซึ่งชาวมอญห้ามหญิงตั้งครรภ์รับประทานแกงจืดแกงหน่อ เพราะเชื่อว่าจะเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ ความเชื่อในการห้ามจัดพิธีต่าง ในระหว่างที่มีคนในตระกูลตั้งครรภ์ เพราะเกรงว่าหากหญิงตั้งครรภ์คลอดบุตรกะทันหันจะทำให้พิธีต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการต่อได้

1.2.2 ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร

ประเพณีเกี่ยวกับการคลอดบุตร ชาวมอญมีการปฏิบัติตามประเพณี เพื่อให้การคลอดบุตรซึ่งชาวมอญถือว่าเป็นระยะที่เป็นอันตรายของชีวิตสามารถผ่านพ้นไปได้อย่างปลอดภัยทั้งมารดาและทารก ประเพณีในการปฏิบัติมี 2 ระยะด้วยกันคือ ระยะแรกคือประเพณีในระหว่างการคลอดบุตร มีการปฏิบัติเมื่อหญิงตั้งครรภ์เจ็บท้องคลอด โดยเชิญหมอดำแยมาทำคลอด และแจ้งญาติผู้ใหญ่ที่เป็นผู้หญิงให้มารวมกันที่บ้าน เพื่อช่วยเหลือในการทำคลอด และการปฏิบัติระหว่างการคลอดบุตร ซึ่งในระหว่างที่หมอดำแยทำคลอดอยู่นั้น จะมีประเพณีปฏิบัติเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้คลอดบุตรและทารก เช่น การต้อนรับพระพรหม เพื่อมาลิจิตชะตาชีวิตของทารก การบันทึกเวลาตกฟากของทารก ส่วนประเพณีในระยะที่สอง เป็นประเพณีหลังการคลอดบุตร ได้แก่ การปฏิบัติต่อทารกแรกคลอด เช่น การดูแลทารกแรกคลอด โดยการตัดสายสะดือทารก (สายรก) การอาบน้ำทารก การดูแลสายสะดือทารกให้ปลอดภัย การนุชแม่ชื้อ การฝังรกหรือฝังสายสะดือตามทิศที่เหมาะสม เป็นต้น และการปฏิบัติต่อมารดาหลังคลอด เช่น การอยู่ไฟ การนำอิฐหรือหินทับท้องหญิงอยู่ไฟ การออกไฟหรือหย่าไฟ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดบุตร ชาวมอญเชื่อว่าในช่วงเวลาของการคลอดบุตรนั้น เป็นช่วงเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งของชีวิตมารดา และทารก ชาวมอญจึงมีความเชื่อหลายประการในระหว่างการคลอดบุตรซึ่งยึดถือปฏิบัติเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้คลอดบุตรให้สามารถผ่านพ้นหน้าที่สำคัญของชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยมีความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติในการคลอดบุตร ซึ่งความเชื่อในข้อนี้เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปที่ทำให้ผู้คลอดบุตรมีความรู้สึกปลอดภัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับพรหมลิขิต ชาวมอญเชื่อว่าในระหว่างการคลอดบุตรพระพรหมจะเสด็จลงมาลิขิตชะตาชีวิตให้กับทารก ความเชื่อในการให้มารดาอยู่ไฟหลังการคลอดบุตร การปฏิบัติตามความเชื่อนี้ก็เพื่อให้มารดาสุขภาพแข็งแรง และฟื้นตัวจากการคลอดบุตรโดยเร็ว และความเชื่อในเรื่องการเยี่ยมหญิงอยู่ไฟ โดยผู้ที่มาเยี่ยมควรจะพูดแต่ในสิ่งที่ดีเท่านั้น เพื่อให้หญิงอยู่ไฟรู้สึกอบอุ่น และไร้กังวล ส่วนความเชื่อที่เป็นข้อปฏิบัติในกรณีคลอดบุตรยาก ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าหากเกิดกรณีคลอดบุตรยาก จะมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การคลอดบุตรง่ายขึ้น และปลอดภัย คือ การนาร่มแม่ข่ายมากองไว้ที่บริเวณศรีษะผู้คลอด หรือการนำผ้าถุงของมารดาผู้คลอดไปซักน้ำ และนำน้ำนั้นมาให้ผู้คลอดดื่ม และอีกวิธีคือการให้สามีลงไปอมน้ำใต้แม่น้ำไว้ และกลั้นหายใจนำน้ำนั้นมาใส่ปากผู้คลอด เชื่อว่าจะทำให้การคลอดบุตรปลอดภัย

1.2.3 ประเพณีและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก ชาวมอญมีประเพณีปฏิบัติในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก โดยชาวมอญเชื่อว่าหากปฏิบัติตามประเพณีแล้วจะทำให้เด็กรอดพ้นจากอันตรายต่างๆ และมีสุขภาพที่แข็งแรงเพราะช่วงขวบปีแรกยังเป็นระยะอันตรายของเด็ก คือ การเจาะหูเด็ก การเหยียบพระแม่ธรณี การอุ้มเด็กลอดซากกากบาท การโกนผมไฟ สู่วัณญ์เด็ก และการตั้งชื่อ การไว้ผมจุก เป็ย

ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็ก เช่น การห้ามนำเด็กมาโยนขึ้นลง ความเชื่อเรื่องการคุ้มครองของผีบ้านผีเรือน ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าในระยะที่เด็กเกิดใหม่จะมีผีบ้านผีเรือน หรือผีประจำตระกูลคุ้มครอง ความเชื่อในการสืบทอด “ต้นผี” ซึ่งบุตรชายคนเล็กของบ้านจะเป็นผู้สืบทอดต้นผี ความเชื่อในการโกนผม เป็นต้น ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงเด็กในชีวิตประจำวัน เช่น ความเชื่อในการเลี้ยงเด็กในเปล ความเชื่อในการร้องเพลงกล่อมเด็กและเพลงสอนลูกหลาน เป็นต้น

1.3 การเปลี่ยนแปลงประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรก

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกมีบางประเพณีและความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งจากการวิเคราะห์พบปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในชุมชน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยเกิดจากบุคคลในชุมชนและสภาพแวดล้อมภายในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ (1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสมาชิกในชุมชน ซึ่งชาวมอญมีการเปิดตัวของชุมชนหมู่บ้านบางกระดี มีการขยายตัวของสมาชิกในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพหลัก (2) การผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งชาวมอญมีการแต่งงานกับคนต่างเชื้อชาติ และ (3) การได้รับการศึกษา มีการใช้ชีวิตตามแบบค่านิยมสมัยใหม่ และ ปัจจัยภายนอกชุมชน เป็นปัจจัยที่มาจากสังคมภายนอกมิใช่เกิดจากประชากรในชุมชนหรือสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนนี้ประกอบไปด้วย (1) การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน (2) อิทธิพลจากสื่อสารมวลชน และ (3) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญที่นี่ยังมีการดำรงรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ ในอดีตชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนปิด แต่ระยะหลังได้เปิดตัวเพื่อให้นักนอกได้เข้าไปสัมผัสวัฒนธรรมของชนชาติมอญ ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากคนทั่วไปเป็นอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้มีความรู้สึกตื่นตัวและพยายามรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองให้คนอื่นได้รับรู้ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นมอญของตนเอง ทำให้ วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อดั้งเดิม ยังคงมีให้เห็นอยู่ในชุมชนแห่งนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องของประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกจากการศึกษาค้นคว้านั้น ผู้วิจัยพบว่า ประเพณีและความเชื่อในเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรนั้น เป็นประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลรักษาครรภ์และการคลอดบุตรให้ปลอดภัย และเหตุผลของการที่ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดีปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นประเพณี มีการอบรมสั่งสอน ลูกหลานให้ปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อนั้น เพราะเกรงว่าลูกหลานจะประพฤติปฏิบัติตนออกนอกกรอบนั่นเอง บรรพบุรุษชาวมอญจึงสั่งสอนลูกหลานว่าหากไม่ประพฤติปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อนั้นอาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นแก่ตนหรืออาจเกิดสิ่งที่ไม่เป็นมงคล หรืออัปมงคลขึ้นและด้วยความที่ชาวมอญได้รับการปลูกฝังในเรื่องของผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชาวมอญมีความเชื่อและยอมปฏิบัติตามเพราะกลัวผี หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะลงโทษ

ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกนั้น ชาวมอญมีประเพณีและความเชื่อหลายประการ เพื่อเป็นเคล็ดลับ และเพื่อความมั่นใจในการเลี้ยงเด็กให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ เช่นประเพณีในการสู่ขวัญ ประเพณีในการไว้จุก ไว้เปีย เป็นต้น อีกทั้ง ประเพณี

และความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า บรรพบุรุษชาวมอญสามารถใช้ ประเพณีและความเชื่อ เป็นเครื่องมือ และเป็นกลอุบายในการสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดี และด้วยความที่ชาวมอญเคยผ่านความทุกข์ยากในช่วงก่อนอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของ พระมหากษัตริย์ไทย ชาวมอญต้องลี้ภัยลี้ภัยคลุกคลานอยู่เป็นระยะเวลายาวนาน บรรพบุรุษชาวมอญ จึงต้องสั่งสอนลูกหลานชาวมอญให้รู้จักรักชาติและมีความภูมิใจในความเป็นชาติพันธุ์มอญ ดังนั้น ไม่ว่าชาวมอญจะไปอยู่ที่ใดก็สามารถดำรงชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของตนเองให้เป็นที่ประจักษ์แก่ คนทั่วไปได้เป็นอย่างดี

ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกของชาวมอญนั้น ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ทั้งนี้ก็เพราะปัจจัยทั้งภายในและภายนอก ซึ่งปัจจัยภายในก็คือการ เปลี่ยนแปลงทางด้านสมาชิกในชุมชน การผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงคนในชุมชน ได้รับความศึกษามากขึ้น และปัจจัยภายนอกที่สำคัญก็คือ การเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน และการ สื่อสารจากภายนอก ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ทำให้ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ต้องปรับตัวให้เข้า กับกาลสมัยด้วย ดังนั้นประเพณี ความเชื่อบางอย่างที่ไม่เอื้อต่อวิถีชีวิตในปัจจุบัน จึงต้องมีการ ปรับเปลี่ยน ทำให้ประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กช่วงขวบปีแรกมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่ นับได้ว่าเป็นชุมชนที่ยังมีความ สมบูรณ์ทางด้านวัฒนธรรมอยู่มาก เพราะชาวมอญในชุมชนเองมีความตื่นตัวในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมของตนเองให้คงอยู่เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้ได้ศึกษากันต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 เป็นข้อมูลในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมของชาวมอญชุมชน หมู่บ้านบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3.1.2 ใช้ในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้านของชาวมอญชุมชนหมู่บ้าน บางกระดี่ ในเรื่องของการเลี้ยงเด็ก

3.1.3 ใช้ในการศึกษาเรื่องความมั่นคงและความแข็งแรงในด้านวัฒนธรรมของ ชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะประเพณีและความเชื่อของชาวมอญชุมชนหมู่บ้านบางกระดี่เท่านั้น ควรจะได้มีการศึกษาเรื่องประเพณีและความเชื่อของชาวมอญในชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.2.2. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาประเพณีและความเชื่อในการเลี้ยงเด็กในลักษณะกว้าง ๆ ของแต่ละประเพณี ควรจะได้มีการศึกษาเจาะลึกในประเพณีบางประเพณีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น